

Nefndasvið Alþingis
Velferðarnefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Sauðárkróki 3. desember 2020

Efni: Umsögn frumvarp til laga um fæðingar- og foreldraorlof. Þingskjal 375, 323. mál.

Bygðastofnun hefur fengið til umsagnar frumvarp til fæðingar- og foreldraorlof. Bygðastofnun sendi inn umsögn um málið þann 1. október sl. Þegar drög að frumvarpinu voru lögð fram í samráðsgátt stjórnvalda og er hún meðfylgjandi.

Í umsögninni var lögð áhersla á það mat stofnunarinnar að í framlögðum drögum vantaði að tekið væri tillit til aðstæðna fæðandi kvenna og fjölskyldna þeirra sem búa fjarri fæðingarþjónustu. Í frumvarpinu er komið til móts við þetta sjónarmið með 43. gr. frumvarpsins þar sem kveðið er á um sérstakan styrk vegna skerts aðgengis að fæðingarþjónustu eða eins og segir í umsögn með frumvarpinu „*Lagt er til að barnshafandi foreldri verði veittur sérstakur styrkur vegna skerts aðgengis að fæðingarþjónustu í þeim tilvikum þegar það þarf að mati sérfræðilæknis að dvelja fjarri heimili sínu í tiltekinn tíma, fyrir áætlaðan fæðingardag, í tengslum við nauðsynlega þjónustu vegna fæðingar barnsins.*“ Bygðastofnun fagnar þessari breytingu á frumvarpinu.

Ítrekað er, það sem kom fram í umsögn sem send var í samráðsgátt, að veður og færð, sérstaklega yfir vetrarmánuðina, geta hamlað för fólks á fæðingarstað. Bygðastofnun telur að nauðsynlegt að bætt sé við og kveðið sé skýrt á um að heimild í 43. gr. frumvarpsins taki tillit til þess að fjölskyldur geta þurft, vegna ótryggs veður og færðar, að búa í lengri eða skemmri tíma fjarri heimili sínu nálægt fæðingarstað til að tryggja öryggi móður og barns.

Um frekari rökstuðning vísast til áður innsendrar umsagnar um drög að frumvarpinu í samráðsgátt.

Virðingarfyllst
f.h. Bygðastofnunar

Sigurður Árnason

Sauðárkróki, 1. október 2020

Félagsmálaráðuneytið

Skógarhlíð 6

105 Reykjavík

Félagsmálaráðuneytið hefur til umsagnar í Samráðsgátt mál nr.195/2020, drög að frumvarpi til laga um fæðingar- og foreldraorlof.

Í þingsályktun um stefnumótandi byggðaáætlun fyrir árin 2018-2024, sem Alþingi samþykkti samhljóða árið 2018 er lýst þeirri framtíðarsýn að í öllum landshlutum verði blómlegar byggðir og öflugir byggðakjarnar þar sem stuðlað verði að bættem lífskjörum landsmanna með sem jöfnustu aðgengi að grunnþjónustu og atvinnutækifærum óháð efnahag og búsetu og að grunnþjónusta verði veitt íbúum sem mest í nærsamfélagi. Í aðgerðakafli áætlunarinnar, lið A.7. fæðingarþjónustu og mæðravernd, er verkefnismarkað að tryggja aðgengi að þjónustu vegna meðgöngu og fæðingar. Þá gerir tillagan einnig ráð fyrir því að aðgengi að almennri heilbrigðisþjónustu vegna meðgöngu verði skilgreint fyrir hvern landshluta auk þess sem öryggisþjónusta verði tryggð. Þar segir einnig: „Settar verði reglur um styrki til greiðslu ferðakostnaðar til foreldra sem bíða fæðingar barns fjarri heimabyggð.“ Sömu leiðis er gert ráð fyrir í A.18, skilgreining opinberrar þjónustu og jöfnun aðgengis, að jafna kostnað við að sækja einstaka þætti þjónustu á vegum ríkisins. Þá segir í stefnuýfirlýsingu ríkisstjórnarinnar um heilbrigðismál að „Allir landsmenn eigi að fá notið góðrar þjónustu, óháð efnahag og búsetu.“

Að mati Byggingastofnunar vantar í frumvarpið að tekið sé tillit til aðstæðna fæðandi kvenna og fjölskyldna þeirra sem búa fjarri fæðingarþjónustu. Gera má ráð fyrir að allt að 10% mæðra á Íslandi búi í meira en klukkustundarfjarlægð frá fæðingarþjónustu. Víða er fjarlægðin margfalt meiri t.d. á sunnanverðum Vestfjörðum, Norðlandi vestra, norðausturlandi og suðausturlandi.¹ Þá geta veður, sérstaklega yfir vetrarmánuðina,

¹ https://www.byggdastofnun.is/static/files/Skvrslur/iceland-health_memo_final_v4.pdf

hamlað för fólks á fæðingarstað og getur þannig stefnt lífi og heilsu verðandi móður og barns í hættu.

Byggðastofnun telur afar brýnt að tillit verði tekið til þeirra foreldra sem búa fjarri fæðingarþjónustu og þurfa þess vegna að dveljast tímabundið utan heimilis til að vera í öruggri nálægð við fæðingarþjónustu. Það er hægt t.d. með sérstöku viðbótarfæðingarorlofi foreldra meðan á biðtíma stendur fyrir þá foreldra sem búa fjarri fæðingarþjónustu sem skerði í engu almennt fæðingarorlof ásamt endurgreiðslu á dvalarkostnaði á meðan á bið stendur. Byggðastofnun er tilbúin að koma að vinnu við skilgreiningu á því hvaða svæði falli undir slíkar reglur.

Virðingarfyllst
f.h. Byggðastofnunar

Aðalsteinn Þorsteinsson
forstjóri